

WAGNERI ERASÕJAFIRMA ÜMBERASUMINE VALGEVENESSE

Lukašenka sekkus Prigožini mässu lahendamisse eelkõige selleks, et stabiliseerida Putini režiimi, mis on otseselt seotud tema enda võimulpüsimisega.

Prigožinile lojaalseimate võitlejate paigutamine Valgevenesse võimaldas Putinil vabaneda talle ebalojaalsest kontingendist, pannes vastutuse nende eest Lukašenka õlgadele.

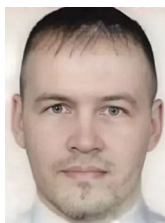
Tõenäoliselt ei ohusta Wagner Valgevene sisepoliitilist stabiilsust ega naaberriike.

Pärast Prigožini ülestõusu oli Lukašenka valmis osa Wagneri võitlejaid Valgevenes vastu võtma. Lukašenka mõistis, et tegutseda tuleb kiirelt, kuna Prigožini tegevus oleks võinud panna ohtu sisepoliitilise stabiilsuse Venemaal, mis omakorda mõjutanuks tema enda režiimi aluseid. Perioodil juuli-august 2023 saabus Vene Föderatsioonist (VF) Valgevenesse umbes 5000 wagnerlast. Sellise arvu kogunud ja hästi väljaõpetatud võitlejate saabumine tuli Minskile halva üllatusena, sest Lukašenka oli arvestanud väiksema hulgaga.

Selle sammuga saavutas Moskva enda jaoks kaks olulist võitu. Esiteks vabaneti sel moel soovimatust elemendist, kuna Valgevenes suundunud wagnerlased olid Prigožinile kõige lojaalsemad ja ustavamad võitlejad, kes keeldusid sõlmimast lepinguid VF-i Kaitseministeeriumiga, jäädes nõnda väljapoole VF-i kontrolli. See muutis nad Moskva jaoks veelgi ebausaldusväärsemaks ning neist tuli võimalikult kiiresti vabaneda. Teiseks muutusid Valgevenes siirdunud wagnerlased seal kohe riigi siseasjaks ja koormaks Lukašenka õlgadel ning Putin pühkis oma käed probleemist puhtaks. Viimase sammuga näitas Moskva suure tõenäosusega Minskile selgelt koha kätte, sest Putinit ärritasid Lukašenka suurustavad sõnavõtted meedias sellest, kuidas Valgevene päästis Putini režiimi ja Venemaa Prigožini ülestõusu ajal.

Lukašenka mõistis, et tal pole head lahendust Valgevenes paikneva 5000 wagnerlase hetkeolukorra ega tuleviku lahendamiseks. Kiiruga püstitati Ossipovitši piirkonnas Tselis paikneva vana raketibrigaadi territooriumile telklinnak, kuhu wagnerlased majutati. Valgevene relvajõud varustasid Tseli laagri asukaid tasuta söögi, joogi ja pesemisvõimalustega, kuid töötasu ei kavatsenud Valgevene režiim wagnerlastele maksta. Moskva oli nende finantseerimisest veel vähem huvitatud.

Väike osa Wagneri võitlejatest õpetas tagasihoidliku tasu eest välja Valgevene relvajõudude ja jõuametkondade (KGB, siseväed, vanglate eriuksus) instruktoreid, jagades nendega Ukraina sõjas saadud kogemusi. Teine osa wagnerlasi püüdis ühineda Valgevene erasõjafirmaga Gardservis, mille asutajaks on Lukašenka abi ja usaldusalune Viktor Šeiman – viimane esindab presidendi ärihuve esmajoones Zimbabwe ning püüab Gardservisile tagada turvateenuse osutamise lepinguid Aafrikas. Wagnerlaste Valgevenesse saabumise ajaks oli suurem osa Gardservisi isikkoosseisust juba Valgevene kodanikega komplekteeritud ning välislähetuse realiseerumine sõltus sellest, kas õnnestub sõlmida turvateenuse lepingud Aafrikas. Enamik wagnerlastest ei saanud aga mingit töötasu.

Sergei Vladimirovitš Tšubko,
hüüdnimega **Pioneer**

(s 27.10.1976 Ukrainas)

Wagneri komandör Valgevenes.

Tšubko ühines Wagneriga 2017; 2019–2021 tegutses ta Liibüas, seejärel juhtis Wagneri operatsioone Kesk-Aafrika vabariigis.

Enne oma surma registreeris Prigožin Wagneri juriidilise keha VF-ist ümber Valgevenesse. Just Tšubkole andis Prigožin juulis Valgevenes üle Wagneri lipu.

Prigožini surm 23.08.2023 tabas Lukašenkat šokina – juba samal õhtul kogunes Valgevene julgeolekunõukogu koosseis koosolekuks, tõsteti KGB eriuksuse Alfa valmisolekut ning Tseli laagri piirkonnas esinesid häired mobiilse interneti töös. Viimane oli tõenäoliselt ennetav samm piiramaks info levikut surma asjaolude kohta ning vältimaks võimalikke probleeme – Valgevenes viibisid Prigožinile kõige lojaalsemad võitlejad. Pole teada, et Prigožini surm oleks Wagneri Tseli laagris rahutusi põhjustanud.

**Wagneri viibimine
Valgevenes ei ohusta
tõenäoliselt Lukašenka
režiimi julgeolekut.**

Wagneri viibimine Valgevenes ei ohusta tõenäoliselt Lukašenka režiimi julgeolekut – riigi repressiivaparaat on tugev, et tagada kord ja võtta vajadusel kasutusele jõulised julgeolekumeetmed. Wagneri võitlejad saabusid Valgevenesse ilma raskerelvastuse ja -tehnikata. Wagneri võitlejatel oli keelatud vabalt Tseli laagrist lahkuda, nagu ka igasugused kontaktid kohalike elanikega. Valgevene erioperatsioonide väejuhatuse võitlejad valvasid laagrit ning KGB sõjaväe vastuluure peavalitsusele oli antud ülesanne jälgida baasis ja selle ümber toimuvat.

Sarnastel põhjustel ei ohusta Wagneri viibimine Valgevenes tõenäoliselt ka tema naaberriikide julgeolekut. Juuli lõpus – augusti algul olid Wagneri võitlejad Poola ja Leedu piiride lähedastel harjutusaladel (Bresti ja Goža polügoon). Ühelt poolt koolitati seal Valgevene relvajõudude võitlejaid, kuid teiselt poolt püüdis Lukašenka sellega sihiteadlikult häirida ja ärritada oma naabreid – see kõik toimus paralleelselt agressiivse info- ja propagandasõja tingimustes, kus Lukašenka sõnul soovisid Wagneri võitlejad

minna „ekskursioonile“ Läände ja reisida Varsavisse. Poola, Leedu ja Läti kiire ning jõuline reaktsioon (piiride tugevdamine relvajõududega ja piiriületuspunktide sulgemine) üllatas ja hirmutas Lukašenkat ning edasiste eskalatsioonide vältimiseks käskis Lukašenka Wagneril riigi läänepiiridelt lahkuda. Sügisel 2023 paiknesid Wagneri võitlejad oma Tseli laagris ning tegid väljaõpet Valgevene isikkoosseisu Ossipovitši polügoonil riigi keskosas.

Aleksei Vladimirovitš Bergovin,
hüüdnimega Brest

(s 15.11.1980 Valgevenes)

Teenis 2008–2010 Valgevene sisevägede 3. üksikus eriotstarbelises brigaadis, Seejärel lahkus teadmata põhjusel teenistusest. Pärast 2010. a probleemid töö- ja eraelus, 2016 juba suurtes võlgades. Osales vabatahtlikuna 2015 võitluses Donbassis Venemaa toetatud kohalikes üksustes. Liitus 2017 Venemaal Wagneriga. Bergovin osales Aafrika operatsioonides ning koolitas seejärel erasõjafirma uusi liikmeid. Täna väga tõenäoliselt Wagneri instruktor Valgevenes.

2023. aasta lõpu seisuga paiknes Valgevenes 2500–4000 Wagneri võitlejat, kelle saatus ja tulevik on jätkuvalt ebaselge. Wagnerlased võivad panna oma lootused Lukašenkale, kuid piiratud võimaluste tõttu leiab esialgu neist vaid väike osa rakendust Valgevene riiklikus süsteemis (koolitajad, võimalik Aafrika-lähetus). Väidetavalt püüab Valgevenes paiknev endine Wagneri komandör Aleksei Bergovin luua uut Valgevenes baseeruvat erasõjafirmat, mis koondaks ainult või peamiselt riigis paiknevaid Wagneri võitlejaid ja mida hakkaks juhtima Bergovin isiklikult. Kas see plaan realiseerub, on teadmata. Bergovin peab arvestama, et tema plaan sõltub täielikult Lukašenka tahtest ja valmisolekust uut erasõjafirmat rahastada. Kui Bergovin lähtub eeldusest, et Gardservis leiab rakendust Aafrikas, aga see nii ei lähe, muutub Gardservis tema suurimaks riigisiseseks konkurendiks. Väga tõenäoliselt püüab Viktor Šeiman sellises olukorras kasutada oma häid suhteid Lukašenkaga Bergovini initsiatiivi tasalülitamiseks. Vastupidisel juhul, võttes arvesse protestilainet 2020. aasta presidendivalimiste järel ning 2024. aasta veebruari Valgevene parlamendivalimisi, võib Bergovinil võimalus avaneda – Lukašenka saaks uut erasõjafirmat kasutada hirmutus- ja hoiatusvahendina elanikkonna suukorvistamiseks. Bergovin on öelnud: „Valgevenes on täna maailma võimsaim üksus, mis suudab tugevdada armeed enne 2024. aasta valimisi ... neile, kes panustasid Valgevene värvilisse revolutsiooni, minu kaastunne.“

Kuna paljude wagnerlaste jaoks on vastuvõetamatu lepingu sõlmimine VF-i Kaitseministeeriumiga (arvestades varasemat võitluskogemust, järgneks lepingusse astumisel suure tõenäosusega wagnerlaste suunamine tagasi Bahmuti rindelõiku), kuid nad sooviks teenida tulevikus kõrget palka ja jääda sealjuures ellu, püüavad nad tõenäoliselt leida rakendust Aafrikas väljaspool Gardservist ning VF-i finantseerimisel. Kas ja millises vormis see realiseerub, on iseküsimus. 19. juulil 2023 kinnitas Prigožin Valgevenes kohtumisel Wagneri võitlejatele, et Aafrika missioonid jätkuvad ja nendes saab osaleda. Ligi kuu hiljem Prigožin hukkus ja sellega kadus ka lubaduste garant.